

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pastersingel 29b, Rotterdam-7

H. DE JONG — AMSTERDAM

Gestalten uit de boeken Samuël^{*)}

Samuël

In de eerstvolgende zes, Schrift-overdenkingen wil ik enig licht laten vallen op zes gestalten uit de boeken Samuël. Het zal u niet verwonderen dat de eerste van deze zes de profeet Samuël zelf is, naar wie deze twee bijbelboeken zijn genoemd.

Samuël heeft geleefd tussen een dieptepunt en het hoogtepunt van Israëls geschiedenis. Het bedoelde dieptepunt was de periode van de richteren of rechters, een geestelijk verwarde tijd, waarin, zoals de Bijbel zelf zegt, iedereen maar deed wat goed was in z'n ogen, — waar weinig echt goeds uit voortkwam. Het hoogtepunt van Israëls geschiedenis is het koningschap van David geweest, de man naar Gods hart, die 't volk voorving in nederigheid. Tussen het dieptepunt van de richterentijd en 't hoogtepunt van Davids regering heeft Samuël geleefd, in een overgangperiode dus, die heel sterk zijn geestesmerk draagt. We mogen zelfs zeggen dat zonder Samuël deze tijd nooit de overgang van dat dieptepunt naar dat hoogtepunt zou zijn geworden. Maar dit vaststellend moeten we direkt de dingen noemen waardoor Samuël zo'n groot man geweest is. Hij is dat geweest door het Woord van God en door het gebed. Dat wil dus zeggen, dat God groot was in zijn leven.

Door het Woord van God — Samuël is een profeet geweest. Het Woord, dat van boven is, heeft hij uitgestrooid in het volksleven van Israël als een zaaiër die uitging om te zaaien. Koning David is uit dat zaad van het Woord Gods geboren.

Wij weten dat in de dagen van Samuël het volksbestaan van Israël dodelijk bedreigd is geweest door de Filistijnen met hun ideologie van de onbesnedenheid, die zegt dat het leven verlost wordt door vlees en bloed, door

^{*)} Reeks avondoverdenkingen voor de N.C.R.V.-radio in april en mei van dit jaar.

menselijke potentie en prestatie. God geeft op deze waan antwoord door het koninkrijk van David niet te bouwen op de wil des vleses en wil des mans, maar door het te laten geboren worden uit het zaad des Woords, door de profeet Samuël gestrooid. Israëls gouden eeuw is niet filistijns verwekt, maar van Boven af geboren, resultaat van de profetische arbeid van Samuël.

Zo moeten ook wij het moderne filistijnendom, ik bedoel de secularisatie, het koninkrijk van de mens zonder God, niet bestrijden met wapens, die we aan de verwereldlijkte wereld ontleen. Nee, het Koninkrijk der hemelen, dat wij verwachten, ligt in het verlengde van de profetische woordmacht, die ons verleend is. De christelijke gemeente zaait het Woord. Dat is haar geschiedenisvormende kracht.

—o—

Behalve profeet was Samuël ook een bidder zoals z'n moeder dat was.

Zo is hij in de herinnering van Israël blijven voortleven. Samuël was onder de aanroepers van Gods naam, zegt de psalm (99). Steeds in het bijbelverhaal stuiten wij op de voorbede van Samuël, voor Israël en voor Israëls eerste koning, Saul. „Laat niet na voor ons tot de Here onze God te roepen, opdat Hij ons verlosse uit de macht der Filistijnen” (1 Sam. 7:8) — horen we het volk smeken. En Samuël zelf zegt ergens: „wat mij betreft, het zij verre van mij, dat ik tegen de Here zou zondigen door op te houden, voor u te bidden” (1 Sam. 12:23).

Zou dit gebedsleven van Samuël niet de noodzakelijke keerzijde geweest zijn van zijn Woordambt?

Een profeet zonder gebed, dat is het Woord Gods zonder weerwoord. God wil geen alleenspraak, maar Hij wil het gesprek met zijn kinderen.

Door dat gesprek houden de Samuëls het vol in hun taak. Ook als het moeilijk wordt.

En de Samuël van de Bijbel hééft 't moeilijk gehad. Naar het woord van de psalmen gaat hij die de zaadbuidel draagt, al wenende voort, zaaiend met tranen. Dat is ook bij Samuël het geval geweest. De pen die het eerste boek Samuël geschreven heeft lijkt wel gedoopt in de tranen van deze Godsmann. Hij heeft 't eindresultaat van zijn arbeid niet mogen zien. Hij heeft wel de teleurstelling van zijn leven moeten verwerken, toen hij Saul, Israëls eerste koning, moest loslaten, de man van wie hij hartstochtelijk veel gehouden heeft. En David, die in Saul's plaats zou komen, als een vertroosting op de wond, heeft hij niet meer in zijn koningsglorie gekend.

Inderdaad, wat een leven van tranen. Het zaad was wel goed, maar de bodem rotsachtig. Het is waar dat hij af en toe een klein oogstfeest heeft mogen vieren, maar de grote oogst viel na zijn dood. In die oogst mogen ook wij geloven, zonder die te zien. Want het Woord Gods zal niet wederkeren, maar het zal doen wat God beaagt, volbrengen waartoe Hij het zendt.

Samuël — de man, die een tijd-

In dit nummer:

Pagina 251
Drs H. de Jong,
Gestalten uit de boeken Samuël
Ds G. Janssen,
Het goddelijk recht van het kerkrecht

Pagina 253
Prof. Dr B. Goudzwaard,
Sociaal-ekonomisch leven als vorm van belijden (slot)

Pagina 254-255
D. W. L. Milo,
Weinig? — Genoeg!
Drs H. E. S. Woldring,
Taizé
Ds N. Cornelisse,
De realiteit van het geloof

perk gestempeld heeft. Maar z'n moeder Hanna zong bij zijn geboorte: „niet door kracht is iemand sterk”. Daarmee hield ze het israëlietisch, tegenover de filistijnse ongeest. Samuël was sterk door het Woord Gods en door het gebed, dat wil zeggen: door precies die krachten die ook de gemeente van Christus in de wereld overhoudt, als verder alles wegvallt. Deze overeenstemming geeft aan de figuur van Samuël iets herkenbaars voor ons.

G. JANSSEN — BADHOEVEDORP

Het goddelijke recht van het kerkrecht

We zouden ons nader bezinnen op de vraag naar het goddelijk recht van de kerkelijke orde, van het kerkrecht, zouden we ook kunnen zeggen. Want het kerkrecht regelt immers de kerkelijke orde. Dat er zulk een goddelijk recht is, is wel betwist van bepaalde zijde, die kerk en recht onverbindbare grootheden acht (Sohm), maar daar behoeven we onder ons niet bij stil te staan.

Wel is het goed eerst te vragen, wat we met die term „goddelijk recht” nu precies bedoelen. Dat wat de Bijbel over de orde in de kerk zegt? Dat is — afgezien van de vraag of we zo juist formuleren — hoogstens een formele omschrijving van het goddelijk recht. Een aanduiding ook, waar we het zouden kunnen vinden. Maar het

goddelijk recht zelf naar zijn materiële inhoud is het recht van Christus als Koning van zijn kerk en het wil zijn genadeheerschappij over zijn kerk dienen, Hand. 2:36.

Dit is het enig goede uitgangspunt, wanneer we over het goddelijk recht in de kerkelijke orde denken en spreken. Hoe we het vinden is een andere zaak en daarover is veel te doen geweest, maar het uitgangspunt moet goed duidelijk zijn. Misschien is een betere formulering mogelijk, maar zo is de zaak zelf toch wel duidelijk.

En het is noodzakelijk om dit uitgangspunt goed in het oog te vatten, opdat het voor ons klaar en duidelijk is, dat we in de kwestie van de kerkelijke orde

Kerkelijk Leven

met een gewichtige aangelegenheid te doen hebben. Het gaat daarbij wezenlijk om één ding: dat Christus' Koningschap doortocht onder ons heeft; zijn heilrijk regiment.

—o—

Dat we bij het kerkrecht spreken van het goddelijk recht houdt niet in dat we alle kerkelijke bepalingen moeten kunnen voorzien van „Schriftbewijs”. Dit zij duidelijk voorop gesteld. Wel wil het aanduiden dat we ons hebben te hoeden voor menselijke willekeur, die met Christus' recht niet rekt en de doorwerking van Zijn evangelie niet op het oog heeft. Om aan dit recht van Christus vrij baan te geven hebben we wel voor alles te vragen wat de Heilige Schrift ons leert over de kerk en haar inrichting. Wat daarover duidelijk in de Schrift is geopenbaard, daaraan zijn we uiteraard zonder meer gebonden. Het is een duidelijke openbaring van Christus' koningsrecht over zijn kerk. Maar daarmee is nog niet gezegd, dat de Schrift en dan met name het Nieuwe Testament ons een pasklaar systeem van kerkregering en kerkinrichting biedt. Men kan dit wel verwachten, maar is deze verwachting gegrond? Brengt de aard van het Nieuwe Testament en van de Nieuwtestamentische gemeente dit mee? Dat moet bewezen worden voordat men eist dat alleen als kerkelijke orde gelden mag wat expliciet in het Nieuwe Testament beschreven is. Het is duidelijk dat we voor het kerkrecht de Schrift moeten raadplegen maar dat is nog iets anders dan haar te maken tot een kerkorde zelf. Wie die kant uitgaat komt terecht in het biblicisme, dat altijd een wettisch karakter draagt en de Schrift atomistisch opvat. Zulk een biblicisme komt bijvoorbeeld aan de dag wanneer gezegd wordt dat wie opkomt voor het houden van classes en synoden daarmee Christus verwijt dat Hij ons tekort heeft gedaan doordat Hij ons daarvan in het Nieuwe Testament niet spreekt.

—o—

Dat we in het Nieuwe Testament niet een kant en klaar systeem van kerkregering ontvangen hebben kan duidelijk worden door zijn spreken over de ambten in de kerk. Dat ze er waren in de eerste christelijke gemeenten, is buiten kijf. Maar welke precies en hoe het er precies mee stond, is heus nog niet zo'n eenvoudige zaak.

Het apostelambt was er, dat spreekt niemand tegen. Maar vandaag kennen wij in de regering van de kerk geen apostelen meer. Want uit het geheel van het Nieuwe Testament blijkt dat het apostelambt „eenmalig” was: ze waren oor- en ooggetuigen van Jezus en hun twaalfstal had symbolische betekenis. Het „voorbeeld” van dit ambt moet dus gezien worden in het licht van heel het Nieuwe Testament. Dat kan ons een waarschuwing zijn om niet te haastig met een Nieuwtestamentisch voorbeeld weg te lopen, maar heel de heilshistorie mee onder ogen te zien, iets wat het biblicisme na-laet.

Hoe staat het met de evangelisten?

Wat wij bij dit ambt precies moeten denken is een omstrede zaak. Vermoedelijk waren zij medewerkers van de apostelen: is dit ambt nu vervallen? Het is verdedigd dat het er nog behoort te zijn.

Duidelijk is wel dat het ouderlingenambt een instelling is van Christus' apostelen en dat dit als een blijvend ambt in de kerk bedoeld is, hoewel de taak ervan nog niet zo eenvoudig te omschrijven is. Vallen de herders en leeraars van Ef. 4:11 ook onder deze oudsten of opzieners?

Dat het diakenambt eveneens als blijvend is bedoeld, is uit het Nieuwe Testament ook wel duidelijk. Hier valt te denken aan Fil. 1:1 en 1 Tim. 3.

Maar hoe staat het met de diakonessen?

Nog altijd is het een omstrede zaak of men hier van een ambt kan spreken.

Nu spraken we nog niet over pro-

C. VEENHOF - KAMPEN

Een historische dag

De tweede september 1974 kan men een historische dag noemen. Op die dag werd namelijk de **Reformatische Sociale Academie** in Ede geopend. Men kan de betekenis van dit gebeuren moeilijk te hoog aanslaan. Het is immers zonder meer een feit dat de strijd der geesten zich in onze tijd niet in de laatste plaats concentreert in de maatschappelijke en sociale aspecten van het volksleven. Daarin is het authentieke christelijke geloof gewikkeld in een strijd over leven en dood met allerlei ideologieën, speciaal met die welke getypeerd worden met de namen van Marx, Lenin, Marcuse.

We hebben het drama beleefd van academies als de Horst, de Nijenborgh, de Jelburg waarin het leven en het onderwijs op diepgaande wijze geïnfiltreerd werd door het Marxisme. Daarom kan men als positief christen alleen maar dankbaar zijn voor deze nieuwe academie waarin op-

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Wandelen in ootmoed en nederigheid

Het komt in ons leven op ootmoedigheid aan.

Gods genade is gedurig werkzaam om ons klein te maken en ons klein te houden. In die weg van verootmoediging leren we onself eerst recht kennen. Door het zien van onze gebreken, tekortkomingen en ellendigheden gaat het zelfbehagen, het zelfvertrouwen, en het zich verheffen boven anderen uit ons leven wijken. IJdele eer en roem van mensen gaan ons dan tegenstaan.

Wij horen David belijden: 'Wie ben ik, Heer Jahwe, en wat is mijn huis dat Gij mij tot hertoe gebracht hebt?' Wij vallen de apostel Paulus bij als hij aan de christenen in Corinthen schrijft: 'Wat hebt gij dat gij niet ontvangen hebt? En als ge het dan ontvangen hebt, wat beroemt ge u alsof ge het niet ontvangen hebt?'

Op deze wijze krijgen we ook almeer oog voor de gaven, de genadegaven, welke de HERE aan anderen verleent: We leren in het betonen van

eer en in het waarderen van elkaar de een de ander voorgaan.

Onze Heer Jezus Christus heeft gezegd: 'Leert van Mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart'.

Voor het oog van zijn twistende en om de voorrang strijdende apostelen heeft Hij zich het dienstschort voor gebonden en is Hij hun de voeten gaan wassen. Daarbij sprak Hij: 'Begrijpt ge wat Ik u gedaan heb? Gij noemt Mij Meester en Heer en gij zegt dat terecht, want Ik ben het. Indien nu Ik, uw Heer en Meester, u de voeten gewassen heb, behoort ook gij elkaar de voeten te wassen. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij doet gelijk Ik u gedaan heb. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer, noch een gezant boven zijn zender. Indien ge dit weet, zalig zijt ge als gij het doet.'

Petrus heeft dit voorval en gesprek zijn leven lang niet vergeten. Jaren later vermaant hij de gelovigen: Voor allen geldt dat je één en al bescheidenheid moet zijn in je omgang met elkaar. Want God staat afwijzend tegenover de hoogmoedigen, maar aan de nederigen geeft Hij genade.

Zo worden wij voor rivaliteit en eerzucht bewaard.

Bilthoven.

B. Telder

feten en andere diensten, die in het Nieuwe Testament ter sprake komen. Maar het tot nu toe gereleveerde is voldoende om ons te doen beseffen dat we in het Nieuwe Testament wel bepaalde, vaststaande gegevens hebben, waaraan we ons hebben te houden, maar niet met een kant en klare kerkorde, die we zo maar eventjes uit de verschillende boeken kunnen samenlezen.

Dat heeft de Here Christus blijkbaar niet nodig geacht.

Naar het „waarom?” hiervan willen we in een volgend artikel gaan vragen.

is nu meer nodig dan ooit!

Wat mij bijzonder trof was dat van enig triumfalisme bij die opening niets te bespeuren was. Men beseftte dat men een geweldige opdracht had aanvaard en dat in een uiterst hachelijke situatie van volk en kerk. En men pakte het werk aan in de overtuiging dat men het **niet mocht nalaten** nu er nog — hoe lang? — gelegenheid voor is. —

Het is te hopen dat er voor deze academie veel gebeden en veel geofferd zal worden.

Onze Bijbelschool

Zo mogen we de Reformatische Bijbelschool van Zeist wel noemen.

Dezer dagen is de nieuwe cursus begonnen. Er wordt daar en door de docenten en door de studenten met enthousiasme gewerkt. Men weet het: deze school moet geheel en al van „giften en gaven” leven. Tot nu toe kon het werk ongestoord voort gaan. Maar er is véél nodig. Want voor het eerste studiejaar gaven zich niet minder dan zeventien jongelui op. Het is ongelofelijk belangrijk dat allerlei jonge mensen die later een min of meer belangrijke positie in het volksleven zullen innemen zich één of twee of meer jaar uitsluitend en intensief met de bijbelstudie bezig houden. 't Is voor ieder die de situatie in het „christelijk volksdeel” enigszins kent evident dat de verwarring en de ontsporingen die daarin zo dikwijls te constateren zijn hun oorzaak vinden in het niet echt verstaan van de boodschap van de bijbel. Er wordt vaak meer geleefd uit min of meer „christelijke” beschouwingen, inspiraties en aspiraties dan uit de Schrift. Men is vergeten of wil niet erkennen dat van een werkelijk christelijk handelen van een beproeven van de geesten, alleen dan sprake kan zijn als men „machtig is in de Schriften”.

Daarvoor is het kennen van wat geschiedenis en teksten allesbehalve voldoende. En daarmee komt men in een achternamiddag niet klaar.

Nu is momenteel de kas van de school leeg. Ja minder dan leeg! Zouden kerken die nog collecten

moeten afdragen dat spoedig willen doen? En zouden kerken bij het opstellen van de collecterooster ook aan deze school willen denken? En voort: het gironummer van de School is 3091180, Parklaan 8, Zeist. Girobiljetten zijn hartelijk welkom.

B. GOUDZWAARD — OEGSTGEEST

Sociaal-ekonomisch leven als vorm van belijden (slot)

■ Pijnlijke contrasten

„Sociaal-ekonomisch leven als vorm van belijden” — ik hoop dat deze uitspraak nu voor u iets meer zegt dan daarnet. Want inderdaad vinden we in deze wetgeving, in de konkrete regeling van allerlei ekonomische en sociale verhoudingen het belijden, het openstaan naar de levende Heer en naar de naaste, die wij voor zijn aangezicht ontmoeten. Het is een orde die ontsloten is naar de rust van God. Zijn sjaloom is hier de basis, waarvanuit de menselijke arbeid start. Het is ook een open samenleving in zoverre ze een rechtstreekse illustratie is in ekonomische realiteiten van wat nu eigenlijk verzoening, vergeving en barmhartigheid zijn.

En nu moeten we naar onszelf terugkeren. Wat vindt u nu in vergelijking met die samenleving van ons eigen sociaal-ekonomische samenleven? U begrijpt wat ik bedoel. Het gaat mij nu niet om vragen of wij voortaan ook onze landbouwgronden 1 keer in de 7 jaar braak moeten laten liggen, of dat wij onmiddellijk de interest moeten afschaffen. Dat zijn boeiende vragen, maar ze leiden de aandacht makelijk af van de centrale, ik zou haast zeggen de pijnlijk-centrale vraag n.l. of wij in ons eigen sociaal-ekonomisch leven als mensen van het westen nu dezelfde gerichtheid, dezelfde ontplooiingsrichting aan de dag leggen als die welke hier voor het oude verbond getekend is.

Is het ons sociaal-ekonomisch leven om hetzelfde te doen?

Ik moet u eerlijk bekennen, dat ik hier toch een aantal scherpe contrasten ervaar. Ik wil er drie noemen.

In de eerste plaats is er in de Israëlsche samenleving die openheid naar de rust, die God alleen kan geven. De sjaloom is de basis voor de menselijke arbeid. De Thora luidt: Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt. En pas staat er daarna daarin: in 6 dagen zult gij al uw werk doen. De sjaloom gaat vooraf aan het werk, geeft daar het kader voor. Maar is het niet zo, dat wij in onze samenleving veeleer zo hebben gebouwd, dat daarin alles allereerst is gecentreerd op ons onrustig jagen; op datgene waar onze prestaties kunnen opleveren. Is die overtuiging dat het ten laatste van onze eigen arbeid moet komen, ook niet typerend geworden voor de stijl waarin de vakbeweging heden ten dage opereert, en waarin ook ondernemingen soms alleen maar aan eigen expansie denken.

Een tweede contrast. In de Israëlsche wetgeving, is er die illustratie van de genade van het nieuwe begin, die slaven in de rij van vrijen zet. Veeleer is in ons sociaal-ekonomisch samenleven aanwezig de vloek van nooit ophoudende tegenstellingen tussen mensen; tegenstellingen die om zich zelf wille worden aangescherpt. Ook tegenstellingen tussen werkgevers en arbeiders horen daar vaak onder. Ook mis ik, en dat is het derde contrast, in ons sociaal-ekonomisch leven de feitelijke erkenning dat God als eerste recht heeft over het land en over de natuur. Want dat zou betekenen dat wij voor Zijn natuur, voor Zijn vogels, dieren, planten en vissen op dezelfde wijze zorgen, zoals we zouden zorgen voor de planten van de buurvrouw wanneer die een paar weken met vakantie is. Maar daar blijkt weinig van! Veeleer hebben wij terwille van de uitbouw van onze eigen welstand de natuur welhaast ten einde toe overheerst en leeggehaald. De in chemicaliën en olie verstikte vissen en vogels in onze omgeving leggen daar het bewijs van af.

Dat zijn dacht ik vrij scherpe contrasten. Maar het zijn bovendien contrasten, foute samenlevingsstructuren kunnen schuiven, zoals heden ten dage zoveel in de mode is. Dat is nu net iets te goedkoop. Het slaat allereerst terug op hoe wij zelf zijn, hoe wij onszelf ook sociaal-ekonomisch gedragen, en ook op hoe **wijzelf** aan deze westerse samenlevingsorde vorm en inhoud hebben gegeven. En hier zou ik opnieuw het belijden ter sprake willen brengen.

Ik ben begonnen met te zeggen dat het sociaal-ekonomisch leven een vorm van belijden is. Dat gold voor het leven in het oude Israël, maar dat gold ook voor het leven in onze westerse samenleving. En als het u nu gaat als mij, dan ervaar ik uit deze contrasten, die ik net genoemd heb **een ander soort belijden** dan in het oude Israël. In het belijden van ons, westerse mensen, is dacht ik zo vaak allereerst dit centraal, dat wij ons heil en geluk verwachten van onze eigen prestaties en van ons eigen technisch kunnen. Zo is althans onze samenlevingsorde gebouwd; daarvan legt ze getuigenis af. Het is een samenleving, die allereerst gericht is op de verzadiging van onze eigen behoeften. En die gekaseerd is op het diepe vertrouwen in onze eigen wetenschappelijke kennis en technologische macht.

Nu weet ik dat daarmee zeker niet alles is gezegd. In de structuur van de westerse samenleving, in het sociaal-ekonomisch leven van die samenleving, zijn er gelukkig ook andere dingen op te merken. Dingen, die ons herinneren aan het reformatorisch belijden van het „Coram Deo”; het belijden dat geheel ons leven zich afspeelt voor Gods aangezicht. De vrijheid van het ondernemen van het arbeiden en van het consumeren zijn mij juist tegen die achtergrond zo dierbaar. Dat zijn als het ware ook stukjes belijdenis. Maar hoe hebben wij die vrijheden gebruikt? Zijn u en ik met behulp van die vrijheden nu toegekomen aan de verzoening, aan de sjaloom, aan het rentmeesterschap over Gods natuur? En dat is dan tegelijkertijd een aanwijzing dat wij als christenen temidden van dit Westen mede schuldig staan aan een vorm van belijden die van God afgericht is geweest, en dat nog is.

■ Christen zijn en ekonomisch leven

Eindig ik nu met een soort oordeelsprek? Dat is niet mijn bedoeling, al moet ik er wel bij zeggen dat in dit geval een oordeelsprek niet verwerpelijk zou zijn. Want wij gaan in het geheel van het westen in zekere zin wel onder een oordeel door. Als we zien hoe God de belediging serieus heeft genomen, die aan Hem als eigenaar van het land werd aangezegd in het oude Israël, dan kan de wijze waarop wij met Zijn natuur in het westen zijn omgegaan natuurlijk niet onbestraft blijven. Maar toch zou ik aan het einde van mijn toespraak vooral twee andere dingen willen benadrukken.

In de eerste plaats dit: dat van u en mij als Christenen mag worden verwacht, juist omdat sociaal-ekonomisch leven een vorm van belijden is, dat we een andere sociaal-ekonomische levensstijl aan de dag leggen als die welke om ons heen gebruikelijk is.

Bent u bijv. in uw eigen levensstijl al aan zoiets toegekomen als een open eigendom? Ziet u uw huis en uw auto als zaken die ook voor anderen in hun nood open dienen te staan? En wat is uw konsumptiestijl? Zoekt u in uw konsumptiestijl uw kracht in het materialistisch wedijveren met uw burens, in het hebben van het mooiste bankstel? En wat is de stijl van uw werken? Kiest u uw werk daar waar u het meest verdienen kan? En maakt het voor u enig verschil of de ondernemingen waarvan u dure eindprodukten koopt milieuverontreinigers zijn? En hebt u weleens geprobeerd met uw hulp jongeren of ouderen die in de goot terecht gekomen zijn, eruit te halen en hen een volstrekt nieuwe levenskans te geven, ook in ekonomisch opzicht? En legt u uw geld wel eens in de poort? Of is uw barmhartigheid in ekonomisch opzicht eigenlijk wat denigrerend? En verstaat u nog wel de openheid van het echte feestvieren? En nodigt u bij die feesten ook de levieten en de vreemdelingen van vandaag uit, de eenzamen en paria's van deze tijd? Dat zijn zomaar een paar vragen. Het boeien de van vragen als deze is, dat ze eenvoudig niet tot recepten om te bouwen zijn. Dat moet ook niet. Want het gaat hier om de kenmerken van een spontaan geloof en van een spontane Christelijk-ekonomische levensstijl. Ook het sociaal-ekonomisch leven van de eerste Christengemeente was geen kwestie van het navolgen van prachtige blauwdrukken, waar onze tijd zo vol van is. Het ging erom dat een geloof doorwerkte, ook in de manier waarop men sociaal-ekonomisch met elkaar omging; en daar zal het ook vandaag om moeten gaan.

De tweede en laatste opmerking: juist wanneer onze huidige samenleving eerder een gesloten samenleving is dan een open; veeleer een tunnelsamenleving waarin alles moet worden opgeofferd om het einde van de tunnel te bereiken, dan één die elke dag naar de komende Heer openstaat; juist dan moeten we in zo'n gesloten samenlevingsstructuur de moed niet verliezen. Want ons leven, ook sociaal-ekonomisch, is niet dicht te krijgen wanneer Jezus Christus onze deur naar het leven geworden is. Ik kan het ook anders zeggen.

Tunnelsamenlevingen, daarbij hoort een getal 666. Ik hoor daar persoonlijk in — het kan een exegese zijn die aanvechtbaar is — het ritme van het accentueren en goddelijk verklaren (3x) van de vruchten van de onafgebroken voorgaande en zichzelf repeterende menselijke arbeid (6).

Een tunnelsamenleving is een verzelfstandigde poging om door voortdurende inspanning en het geven van onszelf het geluk te bereiken, en alles op die kaart te zetten. Maar daarmee wordt nooit de rust, de sjaloom (7) bereikt. Want de rust, de sjaloom is niet getypeerd door ons werken en onze activiteiten, maar door het aanvaarden van wat God geeft als basis voor ons leven en werken. Daarom kunnen de tunnelsamenlevingen hier er ons aan herinneren, dat er nog een nieuwe hemel en een nieuwe aarde op komst is. Daarin zullen geen belastingen en tienden meer nodig zijn, want zelfs het water van het leven zal er voor niets te krijgen zijn. Ook slaven en standverschillen zullen ontbreken, want het jubeljaar zal dan een eeuwige realiteit zijn. En daar is het jachten en jagen tot een eind gekomen, omdat Gods vrede, omdat Hijzelf de enige basis van ons leven geworden is. Daar zal Hij het centrum zijn. Onze Heer, die ondanks ons, als slechte rentmeesters, toch alles tot Zijn bestemming heeft gebracht.

In de serie 'Hulp bij de Bijbelstudie' verschijnt binnenkort het derde deeltje, getiteld

de brief van Jakobus

van de hand van ds C. P. Plooy

De prijs van dit deeltje is f 2,—; bij afname van 5 exemplaren f 8,50; 10 ex. f 16,—; 20 ex. f 31,—; elke 10 ex. meer f 15,—.

Bestellingen **UITSLUITEND** door overschrijving van het bedrag op giro no. 575 663 t.n.v. G. de Kruijff, Troelstralaan 252, Utrecht.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Weinig? - Genoeg!

Onze agriculturele stand — onze boeren, om het maar gewoon te zeggen — heeft begrepen, dat ze achterloopt in het welvaarstempo. Dat zou de boeren misschien wel ontgaan zijn, als de politieke rad-draaiers en de kranten het hun niet verteld hadden. Want nu we in groter verband dan vroeger leven, en wel in E.E.G.-verband, komen mede alle Europese narigheden op natuurlijke of kunstmatige wijze bij ons terecht. Net als in een nieuwe kleuterschool: ieder brengt wat mee, kinkhoest of waterpokken of rode hond. Een krant begon er mee: de Europese boer leeft op de rand van het faillissement, zo schreef zij. Ietwat verlegen ging ze verder: dat zou je in ons land niet zeggen — elders spreekt dat meer. Maar voor het eind van hetzelfde verhaal had men al uitgerekend: dat ook de Nederlandse boer op sterven na dood is. En dat daar eens wat aan gedaan moest worden.

Zo iets hoeft maar vijf dagen in de nieuwsmedia te worden uitgekraamd of het dringt door tot de achterlijkste boer; de meest achterlijke boer, zoals men vandaag zegt. Wat ons aller meneer Koekoek in jaren niet voor elkaar stoorde gelukte in luttele dagen aan de volksvoorlichters: op alle mogelijke en vooral onmogelijke plaatsen werd ontevreden en hinderlijk gedemonstreerd. Met wagens, met trekkers, met geweld en list. Daarna op, naar Den Haag, herrie schoppen. Zo — nu weten we het allemaal, dat ook de boer zijn kont tegen de krib kan gooien. En dat we daar maar eens rekening mee moeten houden.

—o—

Nu hebben we natuurlijk boeren en boeren. In Groningen hebben we de grote boeren en in Friesland de hereboeren; van de borghen en van de zathen. In Zeeland hebben we de gevulde tarweboer, die zelfs

zijn coupons machinaal knipt, naar men zegt. En dan heb je gesaneerde boeren en je hebt polderboeren, die elk in een georderd minimaal of maximaal bedrijf leven. Maar op de Veluwe heb je de kleine boeren, met minder dan vijf hectare land, de keuterboeren zagezegd. Die laatste zijn vertrouwd met de armoede en vinden dat het een „goed verkeerde tied” is, omdat de kinderen per week meer zakgeld uitgeven dan moeder vroeger aan het huishouden kon besteden. Trouwens: die kleinste boeren hebben wellicht het minste gemerkt van de achterstand. Ze profiteren van het vreemdelingenverkeer, krijgen kampeervergunningen, houden zomergasten, kweken kruiden in plaats van gras, mesten kalveren op contract en redden zich wat aardig. Begrijpelijk misschien dat juist de grote bedrijven, met personeelslasten, diepte-investeringen, onderhoudskosten en afschrijvingen, het meeste nadeel hebben, wanneer hun producten onvoldoende opbrengen op de Europese markt.

Maar achterstand of niet, grote of kleine boeren, grote of kleine zorgen, gesaneerde of ongezone bedrijven — allen hebben ze te leven van ons dagelijks brood, verkregen uit de hand van onze Vader, die in de hemelen is. Hij zorgt, dat geen mens in ons land van honger omkomt. Al geeft Hij sommige mensen wat weinig — Hij geeft altijd genoeg.

—o—

Een krant, die zelf de vreedzame boeren bewust had gemaakt van hun morrend ongenoegen, schreef achteraf geamuseerd over de „spontane” actie, die ze ondernamen. Spontaan tussen aanhalingstekens; want de krant wist deksels goed, dat het niet spontaan maar met speciale hulp van de nieuwsmedia was gegaan. Die nieuwsmedia rapporteren namelijk niet alleen het nieuws — maar ze maken het vooraf zelf. Zo kunnen ze twee keer hun kolommen vullen met dezelfde zaken.

Nu, die krant gaf een wijsgerige verhandeling over het welvaartspeil van de boer. Van de arme boer, wel te weten; en dan de welvaart uitsluitend van economische zijde benaderd. Het thema van dit verhaal luidde: „De boer had maar ene schoen, weinig genoeg”. Jawel, zo moest een oudhollands liedje de bezegeling geven van de armoede der boeren.

Maar... dat liedje bezingt helaas niet de armoede van de boer; het bezingt juist zijn tevredenheid, ondanks zijn achterstand in de wel-

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

TAIZÉ

— door strijd en gebed —

Veel mensen, die Taizé bezoeken komen onder de indruk van wat daar gebeurt. Ik behoor ook tot deze mensen. Niet iedereen zal Taizé als indrukwekkend ervaren. Er zijn mensen, die er tamelijk kritisch tegenover staan. Het lijkt mij ook niet juist om aan kritische overwegingen geen aandacht te besteden.

■ Waardering en kritiek

Men kan de vraag stellen of de kerkdiensten in Taizé niet te veel emotioneel beleefd worden. Kan deze emotionele beleving niet tot gevolg hebben, dat wij bepaalde, duidelijke verschillen tussen kerken van verschillende confessie niet meer zien? Wordt er niet te veel gesproken op de toon van de politieke theologie? Zijn de discussiegroepen niet met te modieuze onderwerpen bezig en te weinig met bijbelstudie? Is de geloofsbeleving niet te sterk op de individuele persoon gericht? Is het gevaar van een te subjektieve en eigenwillige geloofsbeleving niet erg groot?

Wij kunnen nog wel meer vragen stellen. In principe ben ik geneigd deze vragen allemaal bevestigend te beantwoorden. Er zijn echter zo veel dingen in het leven, waarover wij de vraag kunnen stellen: schuilt er niet een

gevaar in? Dat wil dan natuurlijk nog niet zeggen, dat deze dingen ook direkt gevaarlijk zijn.

Het is waar, dat velen een verblijft in Taizé nogal emotioneel beleven. Naar mijn indruk is dat ook goed. Het geloven in niet alleen een verstandelijke zaak. Ook op het gevoel van de mens wordt een appel gedaan. In de kerkdiensten van Taizé speelt ook het kunstzinnige en het esthetische element van de schoonheid een grote rol. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de koorzang, in het orgelspel, dat in de dienst een belangrijke plaats inneemt. Enkele gebrandschilderde ramen, ikonen en kaarsen verhogen de schoonheid van het interieur en van de diensten. Toch overheersen deze esthetische aspecten van de kerk en van de diensten in Taizé niet. Het interieur van de kerk maakt zelfs een sobere indruk.

Het kenmerkende van Taizé lijkt

mij, dat dit alles een bescheiden plaats in de diensten inneemt. Er worden psalmen en andere liederen gezongen. Men leest uit de bijbel, bidt en mediteert. Het orgelspel, de koorzang, de ikonen, de kaarsen en de zondagse prediking zijn aanwezig. Alles is er, maar geen van deze elementen overheerst. Het geloofsleven gaat niet in één van deze elementen op.

Ook al ben ik geneigd bepaalde kritische vragen bevestigend te beantwoorden, bij mij staat de waardering voor Taizé voorop. Wij zijn toch al zo gauw geneigd overal gevaren in te zien. Wij willen als gereformeerden overal risico's en eventuele gevaren uitbannen. Alles moet naar mijn indruk op een goudschaaltje gewogen worden. Daar zit natuurlijk iets goeds in. Het getuigt van een voorzichtige wijze van leven. Het is echter opvallend, dat deze voorzichtigheid meestal betrekking heeft op vernieuwingen in de kerken. Veel minder ten aanzien van het traditionele. De historische gegroeide manier waarop de meeste kerkdiensten gehouden worden, is ons vertrouwd en wij zeggen dat het goed is. Het gaat toch goed?

Beseffen wij dan niet dat het vaak beter en mooier kan? Dan zien velen opeens gevaren. Deze overmatige voorzichtigheid voor veranderingen geeft veel gereformeerden iets krampachtigs.

Laat ik een voorbeeld noemen. Er bestaat in sommige kerken kritiek op de nieuwe psalmberijming en op het nieuwe liedboek. Uit verschillende besprekingen van het liedboek heb ik begrepen, dat bepaalde kritieken juist zijn. Maar wat betekent dat nu?

Betekent dat, dat wij het hele liedboek maar ongebruikt moeten laten liggen? Laat er een bepaald aantal liederen zijn waarop in een gemeente ernstige kritiek bestaat, dan zingt zij die liederen niet. Wij hoeven toch niet alles te zingen? Als wij 100 gezangen niet zingen, blijven er nog altijd 391 over. Het liedboek biedt een grote rijkdom aan christelijke liederen die het belijden van de kerk in vele eeuwen weergeeft. Wij komen liederen tegen, die reeds eeuwen geleden werden gezongen en ook moderne, waarin het geloof eigentijds wordt beleden.

Kritiek op het liedboek laten overheersen met het gevolg dat wij het ongebruikt laten liggen, betekent in eenvoudig nederlands: met het badwater het kind weggooien. Daar komt nog bij, dat de critici van nieuwe psalmberijmingen de oude berijming van 1773! eens kritisch moeten bekijken. Ik wil hier echter niet te veel van zeggen. Het is bedoeld als een voorbeeld. Een goed bedoelde voorzichtigheid kan zo gemakkelijk leiden tot een krampachtige levenshouding.

■ Stilte

Ik heb er geen behoefte aan om te waarschuwen tegen de emotionele geloofsbeleving in Taizé. In de eerste plaats, omdat zij in de kerkdiensten wel een belangrijke, maar geen overheersende plaats inneemt.

In de tweede plaats, omdat de westerse mens in het algemeen en wij, gereformeerden met name, een zeer verstandelijke opvatting van het geloof hebben.

Wij leven in een drukke en jach-

vaart. Immers: „De boer had maar ene schoen, weinig — genoeg, genoeg, genoeg!” Een schoen zonder hak er an — maar de boer is geen edelman. En verder: Een jas zonder knoop der an, maar de boer... Een pet zonder klep der an — maar de boer... Een hemd zonder slip der an... altijd is de boer tevreden, altijd is het genoeg, genoeg, genoeg. Want de boer heeft niet zoveel capsones als de edelman. De clou van het geestige liedje is zelfs: „De boer had maar ene vrouw” en dat was hem „meer dan genoeg, genoeg, genoeg”. Het was namelijk „een vrouw met een kop der op”. Begrijpt u? „De boer die had een reuze strop!”

Goed. Die krant was er dus volkomen naast, toen die ons goede speelversie de documentatie liet leveren voor de economische verwaarlozing van onze boerenstand. Maar dat was nog niet alles. Want de krantenmeneer kende de Nederlandse literatuur slechts weinig en lang niet genoeg, genoeg, genoeg. Hij verstond het refrein namelijk als „weinig genoeg”; dat is: „nogal weinig”. Zoals de Fransman zegt: „assez pauvre”, hetgeen kan betekenen vrij arm — maar ook: arm genoeg. Welnu, onze oudvaderlandse boer was vrij arm — maar had toch genoeg, zegt het liedje. Want hij stelde niet de eisen van een edelman. Hij aanvaardde de maatschappelijke verschillen. Die kende hij uit de Bijbel. En hij wist, in zijn boerenwijsheid, dat „een gerecht van groen moes met liefde beter is dan een maal van runderbiefstuk met haat aan tafel”. Vandaar dat zijn armoede pas openbaar werd: door het gebrek aan vrede in huis. Hij kon, om opnieuw met Salomo te spreken, beter op het dak gaan zitten dan samenwonen met een „vrouw met een kop der op”.

Kijk en dat is de verleiding van onze tijd. Dat „welvaart” alleen in economische zin begrepen wordt. Tevredenheid is taboe. De revolutie kan alleen werken met ontevredenheid. Ze zingt daarom: ontwaakt, verworpenen der aarde. Waar tevredenheid heerst krijgt de tijdgeest geen kansen. En onze tijdgeest, die uit de aarde en aards is, kent alleen economische welvaart of economische achterstand. Zo probeerde onlangs een van onze televisiemensen een tevreden Schotse boerin voor te rekenen, dat ze bepaald van haar inkomentje geen menswaardig bestaan kon leiden; dat ze ontevreden behoorde te zijn. Dat geluk niets of bijna niets met economische omstandigheden te maken heeft, is een gevaarlijke vesting voor onze revolutionaire nieuwsmakers. En juist op dit punt mogen de kinderen des lichts leesbare brieven zijn: tegenover de revolutie het Evangelie stellen.

—o—

tige wereld. Onze agenda's staan vol met afspraken, wij kijken regelmatig op ons horloge, velen hebben nauwelijks tijd om rustig te eten en in de sportwereld worden records gebroken met een tiende van een seconde. Wij jachten en jagen... en de kerk doet mee. Predikanten en ouderlingen hebben het druk en hebben haast. Een kerkdienst mag nog maar een uur, hoogstens vijf kwartier duren.

In Taizé kent men na het bijbel-lezen, momenten van meditatie, ongeveer vijf minuten. Men oefent zich in het mediteren over het zojuist gelezene. Dit is geen wereldvreemde of oosterse spiritualiteit. Zijn er dan geen gevaren voor het mystieke, vage geloofsbelevens? Natuurlijk zullen er wel op een of andere manier gevaren op te duiken zijn. Het gaat er echter om, dat de mens na het bijbel-lezen stil wordt voor God. Tijdens de kerkdienst bestaan tijd en gelegenheid om geduldig en deemoedig te zwijgen. De gelezen woorden moet men verinnerlijken.

Is het geloof dan niet uit het horen en het horen niet door het Woord van Christus? (Rom. 10: 17). Jawel, maar Paulus zegt ook dat niet iedereen dit Woord verstaat of wil verstaan. De Geest van God moet het doen! De mens moet voor de boodschap open staan en biddend dit alles overwegen in zijn hart.

Wij leven in een wereld met veel woorden, veel boeken en stencils. Er is altijd lawaai. Hilversum III draait de hele nacht door. Ook onze kerkdiensten zijn met woorden gevuld. Wij kunnen veel van Taizé leren in de oefening tot meditatie. Ook in het invoegen

van enkele minuten stilte in het door de predikant uitgesproken gebed, voor een persoonlijk, stil gebed.

Waarschijnlijk weten wij in het begin niet wat wij met die stilte moeten doen. De dominee zal het wel moeilijk vinden om een paar minuten zijn mond te houden. Wij zullen allemaal wel een beetje verlegen zijn met de stilte. Deste meer mag het ons aan het denken zetten, hoezeer wij het moeten leren om stil te zijn voor God.

■ Positieve kritiek

Het is onjuist om hetgeen men heeft meegemaakt in Taizé om te zetten in kritiek op 'eigen' kerken. Nog erger om zich van zijn 'thuiskerk' te distantiëren. Dan bezoekt men Taizé met een religieus snobisme.

Wie Taizé echter niet als toerist, maar serieus bezoekt, zal zich waarschijnlijk toch afvragen: wat doe ik met deze ervaringen?, wat neem ik er van mee?

Er zijn zo veel dingen die je als bijbels ervaart en die je in je eigen kerken zo graag gerealiseerd zou willen zien.

Vandaar deze artikelen in „Opbouw”.

Zij zijn niet geschreven met de bedoeling van een keiharde kritiek. Ik wilde er op wijzen, dat wij van Taizé iets kunnen leren. Naar mijn indruk kunnen onze kerkdiensten beter, mooier en voor het geloofsleven van de mensen opbouwender ingericht worden.

Ondanks kritiek die men op Taizé kan hebben, is het duidelijk dat de broeders er naar streven om met de wezenlijke zaken van het

In de barre hongerwinter van 1944-45 hadden de gezinnen soms éne boterham (of een halve) per hoofd. Een huisvader bad: laat het weinige genoeg voor ons wezen. Zijn gebed werd verhoord: het gezin leefde lang en gelukkig, overleefde de honger. Een ander zong met zijn gezin bij een lege broodschaal: O mijn ziel, heb goede moed voor de dag van morgen: God zal uit zijn overvloed voor zijn kinderen zorgen. Ook dit gezin is gelukkig gespaard. Weinig? Genoeg!

Juist in het economische vlak worden kinderen des lichts en kinderen van deze wereld openbaar, herkenbaar. De een ontvangt uit Gods hand. De ander grist uit Gods hand. De vraag is daarom: wie is tevreden met zijn welvaart? Heeft de sterk verhoogde levensstandaard sterk verhoogde levensvreugde gebracht? Neen immers. Misschien heerst er zelfs meer ontevredenheid, minder levensvreugde dan ooit in ons land. En kunnen de kranten niet langer op serieuze nationale armoe-gevallen wijzen, dan wijzen ze op krepeergevallen elders ter wereld. Als er maar onvrede heerst. Als er maar iets te kankeren is.

—o—

Armoede is er, sedert de zondeval, altijd geweest. Mozes zei: „er zullen altijd wel armen in het land blijven” en de Heiland citeerde deze woorden toen Hem alles ging ontbreken. De vraag is echter: of wij in armoedige omstandigheden genoeg hebben aan Gods genade.

De dichter Poot zong: Hoe genoeglijk rolt het leven des gerusten landmans voort. De volksdichter rijmde: De boer had maar ene schoen: weinig — genoeg, genoeg, genoeg! Beide dichters bezongen de waarheid: de boeren waren de betrouwbare en evenwichtige tevreden basis voor ons volksbestand. Weliswaar is er geen sectie van ons volk, die zo zeer kunstmatig, door overheids-subsidies, overeind wordt gehouden, als gezegde boerenstand. Maar daartegen is — in deze kunstmatige maatschappij — weinig in te brengen. Laten ook de boeren het goed hebben alstublieft; we moeten onze hand maar mild opendoen voor de arme en bedrukte broeder in ons land, zei Mozes.

Maar wat hun vandaag bovendien geschonken wordt: de ontevredenheid, is meer dan genoeg, genoeg, genoeg. Daar zijn ze niet mee ge-diend. De Satan brengt onvrede. Maar het Evangelie zegt: vrede zij u.

Verzamelt u schatten in de hemel. En waar uw schat is, daar zal uw hart ook wel zijn. Beter is weinig — met de vrede des Heeren: dan een grote schat — en onrust daarbij. Zei Salomo.

christelijk geloven bezig te zijn. Zij zoeken de bedreigde situaties in de wereld. Zij helpen mensen in nood. Daarin willen zij gehoorzaam zijn aan het woord van Christus: wat gij aan één van Mijn geringste broeders hebt gedaan, dat hebt gij Mij gedaan (Matt. 25: 40).

Zij willen hun leven om Christus' wil inzetten voor anderen. Al hun activiteiten worden gedragen door hun geloven in God. De kerkdiensten in Taizé vormen het centrum, de batterij, van hun activiteiten.

Zij roepen in deze dagen, de tijd van het jongerenconcilie, de mensen, met name de jeugd, op hun plaats in de wereld onder ogen te zien en de handen uit de mouwen te steken. Zij roepen op om mee te helpen de nood in de wereld een beetje te verkleinen. Zij roepen de christenen op om hun onderlinge eenheid te zoeken. Zij leven niet als mensen, die er zelf beter van willen worden. Zekeeringen voor een veilige toekomst brengen zij niet aan, want wie zijn leven wil behouden, die zal het verliezen.

Daarom bestaat in Taizé de regel, dat wij door strijd en gebed zoeken naar gemeenschap met God en met elkaar. Hierover gaat ook het Woord van God. Het liefhebben van de medemens is geen vanzelfsprekende of gemakkelijke zaak. De aandrang voor een ego-centrisch leven is groot. Wij worden vaak zo door onszelf in beslag genomen, dat wij er niet aan toe komen de ander te begrijpen en een vriend voor hem of haar te zijn.

Dit geldt voor onze naaste verhoudingen en voor onze verdrukte medemens in andere landen.

Dáárom strijd, daarom ook gebed en bijbel-lezen.

Er is oefening in bidden, bijbel-lezen en mediteren voor nodig. De bijbel geeft haar geheimen bij oppervlakkige lezing niet prijs.

Het leven van een christen wordt niet gebouwd door statige volzinnen van belijdenisgeschriften om te herhalen wat men toch al weet. Strijd en gebed bouwen het leven van de christen in het steeds beter willen verstaan van de bijbelse boodschap en in het niet vrijblijvend staan ten opzichte van de medemens.

Hoe vaak moeten steeds weer de rechten van minderbedeelden bevochten worden.

Gerechtigheid schijnt men steeds te moeten afdwingen, omdat er altijd mensen zijn die er, ondanks hun overvloed, niet minder van willen worden.

Daarom ook: strijd en gebed om mensen te worden met meer bereidheid tot gemeenschapszin.

N. CORNELISSE, ZWIJNDRECHT

De realiteit van het geloof

Velen vandaag lijden aan geestelijke verveling. Gebeurde er maar eens iets opwindends — in plaats van dat-wij 's zondags één of twee keer naar de kerk gaan, de preek ontleden onder een kopje koffie, naar de catechisatie gaan, jeugdclub etc. etc.

We weten het allemaal zo goed, maar hebben geen **realiteit**. Geloven is loven, kiezen en hopen. Over deze drie woorden wil ik in deze volgorde in het kort iets zeggen.

Naar aanleiding van het eerste woord zouden we beter kunnen zeggen, geloven is **herkennen** — en uit dat herkennen van de Here komt het loflied voort. Zoals Johannes die vol blijdschap uitriep: „Het is de Here”, Joh. 21: 7.

Hoe wist Johannes dat het de Here Jezus was? Hij herkende hem niet aan zijn stem. Jezus kwam incognito als een vreemdeling op zijn ochtendwandeling. Johannes herkende hem aan zijn stijl van handelen.

Het was een gebod met een belofte: „werp uw net uit aan de rechterzijde — en Gij zult vinden”. Let op het verband waarin dit verhaal staat.

In Joh. 20: 29 zegt de Here Jezus: „Zalig zij die niet gezien hebben en toch geloven”. Hoofdstuk 21 volgt daarop als een toepassing, als een boodschap aan hen die zullen geloven zonder ooit Hem gezien te hebben. Maar Hij blijft herkenbaar en aanwezig in ons leven via ons hart. „Zie Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding”, belooft Hij ons voor zijn vertrek.

God is in ons leven als wij zijn kinderen zijn. Wij hoeven Hem er niet in te halen en niet te **bewijzen**. Hij laat zich herkennen. Hij slaat de brug tussen de Bijbel en ons persoonlijk leven. Hij is er en zwijgt niet.

Het grootste gevaar dat ons vandaag bedreigt is niet het atheïsme, maar de superspiritualiteit — waar men in een Jezusfiguur gelooft als een symbool van liefde en goedheid. De Jezus van de Jesus Christ Super Star.

Hier wordt God alles was men denkt dat God is. Wij leven dus niet meer in de ijskast van het atheïsme, maar in een geestelijke broekas-klimaat van het exotische en excentrische. Jezus knopen, stickers en ook bikini's dat ten koste gaat van ervaring **binnen het kader van de waarheid**. Dat laatste is de grootste kracht van het Evangelie, nl. dat het **waar** is en dat mogen wij op zoek naar **realiteit** in ons leven niet-opgeven, door een surrogate ervaring te zoeken die louter psychologisch, zelf opgewekt is.

Om Hem, de God van de Bijbel, te herkennen moet je **rekening** met hem houden, dat Hij er is. Vele Christenen spijkeren hun leven zo dicht met eigen plannen dat zij het werk van de **Heilige Geest** belemmerend en zo ook niet de vreugde ervaren van het herkennen. Hier komt het element van het **wachten** op de Here in vizier.

Persoonlijk — en ook vaak als kerk — nemen wij beslissingen en hameren wij ze uit zonder werkelijk op de Here te **wachten**, zonder **eerst** een periode van gebed er aan vooraf te laten gaan. Het gebed om zijn leiding stemt ons af op Zijn golfengte. Het gebed is de levenslijn tussen ons en Hem, zoals de voorraadslijn tussen het leger en het front.

Als die doorgesneden wordt sterfen wij geestelijk. Om God te herkennen is het nodig dat je je afhankelijk van Hem weet.

En zo afhankelijk dat als Hij er niet was je zou vallen.

Zo kan het leven met de God van de Bijbel boeiend zijn en vol verrassingen.

Hij is de Alpha en de Omega, de A—Z van ons leven. Hij is er niet alleen bij de geboorte, de A en bij de Z, de dood, maar ook bij alle gebeurtenissen, tussen die twee.

Zo ontstaat de lofzang.

Een andere reden waarom wij de realiteit van het geloof missen en als onoverbrugbare kloof tussen de God van de Bijbel en ons leven zien, is dat wij vaak nog volop afgoderij bedrijven. Geloven is ook altijd een kiezen **voor** God en **tegen** andere goden. Dat is het tweede woord, waar ik even bij stil wil staan.

De Wodan en Torgoden zijn verdwenen, maar **alles** in ons leven kan zo een **macht** uit gaan oefenen die God alleen toekomt. Kies je een nieuwe baan, louter omdat het een hoger salaris aanbiedt? Dan is het geld een macht geworden, een boze macht.

Wij hoeven dan niet op God's zegen te rekenen.

Kennen wij de afgoden in ons leven? Die macht over ons uitoefenen of uit willen oefenen? Wij verkeren in een maatschappij waar de afgoderij toeneemt en daarom ook de boze geesten. Het komt er op neer dat wij God herkennen in de weg van de gehoorzaamheid, aan zijn geboden, in het voor hem kiezen en tegen andere goden.

Dit geldt als waarschuwing tegen hen die een kortere weg willen nemen naar geestelijke realiteit door zich te werpen in charismatische bewegingen.

Hoe goed deze ook mogen zijn, zij mogen nooit een alternatief worden voor de weg van de gehoorzaamheid van Gods geboden en het dagelijks wachten op Hem. Geloven is ook hopen, dat wil zeggen je leven indelen en het leven van anderen zien vanuit de volle verlossing die komt.

Dit gaf Mozes kracht, zegt de schrijver aan de Hebreëen in Heb. 11: 24-26.

De vergelding waarover de schrijver van de Hebreëen schrijft is Christus' komst, de verlossing van het volk. (vgl. vs. 27) Mozes zag „als ziende de onzienlijke”. De oog van het geloof is niet minder werkelijk dan die van de zintuigen. Zo moeten wij ook ons leven indelen. Wij moeten niet leven alsof er nooit een einde aan komt.

Dan pas gaan wij ook de spanning zien tussen de wereld die God bedoeld heeft te maken en wat de mens er van gemaakt heeft. Wij kunnen als het ware nu ruiken aan het heil.

Wij zijn, zegt Jacobus, de voorhoede van de nieuwe aarde. Er is geen volmaaktheid in dit leven maar wel daadwerkelijke genezing vanuit de volle verlossing door het geloof, „als ziende de onzienlijke”.

Geloven is dus het tegenovergestelde van berusten. Wij moeten als christenen vooral onze stem laten gelden, b.v. op het sociale gebied. Juist wij hebben een reden tot spreken. Wij zijn juist de gene die met de spandoeken moeten lopen.

Kortom: geloven eist de inzet van jezelf aan Hem die Zich ook vandaag laat kennen en Herkennen. Hij is er en zwijgt niet!

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

■ Rondom de „kwestie-dr Wiersinga”

Enige weken geleden schreven we in „Kerkelijk Leven” een en ander over bovengenoemde kwestie. We willen hier nog enkele andere beoordelingen daarvan doorgeven. Dr Herman Ridderbos citeert het bekende synodebesluit, nl. „een **ernstig beroep te doen** op dr Wiersinga, dat hij luisteren zal naar het oordeel van de kerk en in verband daarmee hem dringend te **verzoeken** zich nauwgezet te willen bezinnen over de vraag of zijn confessionele en theologische positiekeuze niet herziening behoeft, zulks in de **verwachting**, dat hij in zijn ambtelijk werk dit belijden der kerk niet zal weerspreken.” In verband daarmee schreef hij het volgende:

Een ernstig beroep, een dringend verzoek, een (niet nader omschreven) verwachting. Met het eerste zal dr Wiersinga, die al ontzettend veel heeft moeten luisteren, niet veel moeite hebben. Als er in plaats van „luisteren naar” stond: „zich onderwerpen aan” zou het beroep voor hem „ernstiger” zijn. Het dringend verzoek zal hij als serieus en hoffelijk man evenmin naast zich neerleggen. Maar wat zal hij doen met „de verwachting” van de Synode „dat hij in zijn ambtelijk werk het belijden niet zal weerspreken”? Zoals men uit de dagbladen heeft kunnen lezen zijn tegen het uitspreken van deze verwachting ter Synode ernstige bezwaren gerezen van de zijde van enkele van haar leden en praeadviseurs, niet omdat er (naar hun mening) te weinig, maar omdat er te veel van dr W. verwacht zou worden, als men zou menen, dat hij in zijn ambtelijk werk de belijdenis van de kerk niet (langer) zou moeten bestrijden. In deze gedachtengang riekt het uitspreken zelfs van een zodanige verwachting blijkbaar toch nog enigermate naar leertucht. En dat is wel het laatste, wat men in deze situatie in geding gebracht zou willen zien.

De Synode heeft zich daardoor (gelukkig) niet van haar stuk laten brengen, maar bij deze verwachting gepersisterd. Wel heeft zij het bij een „verwachting” gelaten. Zij heeft van dr Wiersinga niet gevraagd of van hem verlangd, dat hij de kerkelijke belijdenis van de verzoening niet (langer) zal bestrijden; zij verwacht het slechts van hem. Op welke grond de Synode deze verwachting koestert, is niet duidelijk. Tot nu toe heeft dr W. voor deze verwachting geen grond gegeven. Evenmin kan de Synode haar verwachting baseren op hetgeen zij als Synode thans zelf besloten en uitgesproken heeft. Zij heeft immers niet willen zeggen, dat zij de opvattingen van dr Wiersinga binnen het kader van de gereformeerde belijdenis onaanvaardbaar acht. De Synode heeft wel gezegd door dr Wiersinga niet overtuigd te zijn, maar geweigerd te zeggen, dat zij zijn opvatting een „ernstige verkorting acht van het evangelie” (zoals de Commissie had voorgesteld). Voorts heeft zij de hele kwestie méér dan vroeger in discussie gegeven voor de e.k. jaren. Wat moet dr Wiersinga nu zelf denken van deze verwach-

ting en welke betekenis moet de kerk er aan toekennen? Men kan niet zeggen, dat de Synode niets gedaan heeft ten gunste van de gelidigheid van de kerkelijke belijdenis der verzoening; maar men kan ook niet zeggen dat het nog veel is. Zelfs de verklaring van okt. 1971 is, doordat haar grondslagen nader in bespreking moeten worden genomen, niet weinig afgezwakt. Aan de goede confessionele bedoelingen van de meerderheid der Synode behoeft niemand te twifelen. Maar het beeld is dat van een grote verwarring en onbesltheid. Men kan wellicht zeggen, dat de situatie op de Synode geen ander resultaat toeliet: men leze slechts de persverslagen van de belangrijkste redevoeringen die er zijn gehouden! Kòn daaruit nog iets anders voortkomen, dan een beslissing tussen wal en schip en de trouwvaille om vanwege de synodale machteloosheid de zaak voor de e.k. jaren maar uit te besteden aan een studie-commissie met vrijere arm-slag en niet — gelijk de Synode — belast met de kerkelijke verantwoordelijkheid voor de confessie?

Of het niet anders en beter gemoe-ten had, is voor mij geen vraag en waarschijnlijk ook niet voor de meerderheid van de Synode. De vraag blijft over, of het ook niet beter gekund had en zo neen, waarom dan niet.

In een tweede artikel stelt Ridderbos de vraag wat de gemeente eigenlijk denkt bij „de kwestie-Wiersinga”. Daarover zegt hij het volgende:

De zoveelste theologen-twist, waarbij men vóór alles moet roepen: géén tucht in de leer! Zou zij er nog iets van beseffen, dat het hier niet gaat om theologische spitsvondigheden maar om hetgeen niet alleen in de tijd van de reformatie, maar ook in Paulus' brief aan de Romeinen, ook in de brief aan de Hebreëen de grote kernvraag is geweest: hoe zijt gij rechtvaardig voor God? Wat Paulus de toerekening noemt van de gerechtigheid van Christus, wat de reformatoren de iustitia aliena, de vreemde gerechtigheid noemden en wat in de Hebreëen-brief heet het eenmaal aan God gebrachte en het altijd geldende offer van Christus, dat is aan de orde en niets minder. Als de kerk zich dat kan laten ontnemen zonder in beweging te komen is een Synode uiteraard machteloos.

Zijn wij zover? Als ik mijn oor te luisteren leg, bijv. in het in dit nr. opgenomen ingezonden, dan denk ik: ja! Maar er zijn ook andere stemmen. Juist deze week ontmoette ik iemand, die pas voor de dood gelegen had en de tijd had gekregen over alles nog eens goed na te denken. Hij was (is) een eenvoudig man, maar wat men noemt: kerkelijk meelevend. Hij zei tegen mij: beter dan ooit heb ik toen beseft, dat wanneer ik enkel met het effect van de verzoening in mijn leven en niet met hetgeen Christus eenmaal voor mij voldaan heeft voor God moet verschijnen, de aanvechting mij te groot zou worden. Er zijn anderen, die vinden, dat je in zo'n situatie zo diep niet meer denkt en dat de kerk in het algemeen „bij deze dingen niet leeft”. De eerste getuige zal daarom bij het horen van het Synode-besluit zijn oren wel meer spitsen dan de tweede. Moet hij dan nochtans in zijn geloof maar liever weersproken worden dan dat in de kerk de rust van die anderen verstoord wordt?

En wat doet tweede betreft: kan op een synodale vergadering en in een synodale gemeenschap het geloof nog — anders dan per psalmgezang — beleden worden dwars door de steeds gecompliceerder theologische probleemstellingen heen? Iemand — ik weet niet meer wie — (het was dr Noordmans - C.V.) heeft gezegd, dat Calvijn de paus schaakmat ge-

zet heeft door de pion van de ouderling. Tegenwoordig denk ik: is de rol van de pion nu toch uitgespeeld? Wordt hij (de ouderling) op zijn beurt toch weer uitgeschakeld door de „raadsheer” van de theologische doctor of hoogleraar?

Ik weet als theoloog zeer goed, dat „alles niet zo eenvoudig” is en dat de roep om „duidelijkheid” en „klare taal” dikwijls bewijst, dat de mensen niet weten waarover zij praten. Maar als de gemeente in haar belijden, dat Christus voor haar zonden is gestorven naar de Schriften met allerlei theologische bestrijding geconfronteerd wordt, waarvan zij weet, dat deze haar geloof in de kern raakt; en als de gemeente zich deze bestrijding nochtans moet laten welgevalen omdat in de vrije theologische discussie alle vragen nog niet zijn beantwoord, nu, dan is er naar mijn oordeel in de kerk iets fundamenteel mis. En dan hoop ik, dat de pion terugkeert, die de „koningin” (der wetenschappen) althans in de kerk aan haar plaats zal weten te binden.

Dr Runia schreef over deze zaak in het Centraal Weekblad. Ook hij betreurt diep dat de synode niet tot een duidelijker uitspraak kon komen. Hij schrijft:

Het voorstel van de meerderheid zou veel duidelijker hebben laten uitkomen, dat we als kerken gereformeerd willen blijven, in deze zin, dat we voor onze belijdenis staan. In het nu genomen besluit zit ongetwijfeld een element van onduidelijkheid en onzekerheid. De synode spreekt wel uit dat de kerk als geheel wil blijven bij wat in haar confessie staat over de verzoening, maar ze trekt daar niet de volle consequentie uit, nl. dat van elke ambtsdrager verwacht en gevraagd wordt daar ook persoonlijk con amore (met liefde, dat wil dus zeggen met zijn hart) achter te staan en zich daar ten volle aan te houden.

Dr Runia is van oordeel dat dit synodebesluit een bepaalde achtergrond heeft. Hij zegt daarover het volgende:

Op de achtergrond van dit alles speelde duidelijk de angst voor een nieuwe leertuchtprocedure een beslissende rol. In het minderheidsvoorstel was dit ook met zoveel woorden gezegd. 'Wij vrezen dat het aanvragen van de voorstellen van de meerderheid van de commissie kan leiden tot een traditioneel leertuchtproces... Wij menen echter dat dat in dit geval voor de kerken een ramp zou betekenen.' Natuurlijk is deze angst heel goed te begrijpen. We hebben in het verleden bepaald niet veel vreugde beleefd aan leertuchtprocedures. In bijna alle gevallen hebben ze geleid tot een breuk in de kerk. Toch hebben we tot dusver altijd volgehouden dat een leertuchtprocedure mogelijk moet blijven. Juist dit hoort tot het zgn. gereformeerde karakter van onze kerken. We willen de belijdenis zo serieus nemen dat we er, als het nodig is, een leertuchtprocedure voor over hebben.

Nu is het niet zo dat de synode vorige week heeft uitgesproken, dat we nooit weer leertucht zullen uitoefenen. Men kan zelfs met recht stellen, dat wat er vorige week is uitgesproken t.a.v. dr Wiersinga een duidelijke vorm van leertucht is. Maar ik vrees wel, dat mee op grond van de wijze waarop nu de zaak is behandeld, het in de toekomst hoe langer hoe moeilijker zal worden, misschien wel onmogelijk, om nog ooit tot een zgn. leertuchtprocedure te komen. Natuurlijk verlangt niemand naar iets dergelijks. Maar de weg er toe moet openblijven. Ze staat ook duidelijk beschreven in art. 116 van de kerkorde. Maar ik moet eerlijk zeggen, dat het m.i. in de toekomst wel erg

moeilijk zal worden, na deze beslissing.

De gang van zaken ten aanzien van de in geding zijnde kwestie overziende constateert dr Runia een ernstige zwakheid in het lichaam der kerken.

Met opzet zeg ik het zo: 'In het lichaam' van onze kerken. Men mag nl. niet alleen maar naar de synode kijken, maar zal moeten beseffen dat de synode een weerspiegeling is van het lichaam van de kerk zelf. Er zit een stuk innerlijke zwakheid in dit lichaam zelf. Zij de bespreking van andere rapporten tijdens deze zitting kwam dat duidelijk uit. Je schrijft, als je hoort dat er steeds meer gezinnen zijn waar praktisch niets meer terecht komt van het gemeenschappelijk bijbellezen, om van het persoonlijke bijbellezen maar niet eens te spreken. Of als je hoort dat er gemeenten zijn waar de catechisaties van 12-16 niet meer gegeven worden en er (zelfs in grote gemeenten) maar een handvol jongelui komen op de zgn. 'grote' catechisatie.

Dit is een situatie die zonder meer onrustbarend is. Het is ook een situatie die niet door een synodebesluit opgelost kan worden. Hier gaat het over de gemeente zelf. Natuurlijk weet ik wel dat dit niet het hele beeld is. Er zijn ook nog de zeer velen die dicht bij de Heer leven. Er is nog een enorm stuk geestelijke vitaliteit in onze kerken. Maar we mogen de ogen niet sluiten voor het feit dat daarnaast een diep-invretend saecularisatieproces gaande is, dat leidt tot een geestelijke uitholling die een mens met grote zorg vervult.

Ook de Stichting Confessioneel Gereformeerd Beraad heeft zich over de synodebesluiten inzake dr Wiersinga uitgelaten. Zoals men weet is deze Stichting min of meer de exponent van de „middengroep” in de Geref. Kerken. Het Stichtingsbestuur schreef een brief over deze zaak aan de kerken. Daarin wijst het op en „tegenstrijdigheid in de synodale uitspraken”. Het sprak als zijn oordeel uit:

dat het besluit van de synode van 7 juni jl. innerlijk tegenstrijdig is. Enerzijds stelt het dat „overeenstemming bestaat”, anderzijds dat ds Wiersinga ontkent dat die verzoening bereikt wordt doordat Christus het gericht Gods in onze plaats heeft gedragen.

De synode verklaart uitdrukkelijk dat „die belijden een essentieel bestanddeel uitmaakt van de verzoeningsleer der confessie, zodat een ontkenning hiervan te kort zou doen aan de rechte prediking van het evangelie der verzoening”. Het is een raadsel hoe overeenstemming kan bestaan, terwijl naar het oordeel van de synode zelf een essentieel bestanddeel wordt geloochend. Overeenstemming moet toch betekenen dat men het over het essentiële eens is geworden.

Het Confessioneel Geref. Beraad heeft voorts ernstige bezwaren tegen het feit, dat ten aanzien van dr Wiersinga alleen de verwachting werd uitgesproken dat hij in zijn ambtelijk werk het belijden der kerk niet zou weerspreken en dat van hem niet gevraagd werd (positief) zich te houden aan het belijden der kerk zoals de meerderheid van de commissie der synode voorstelde. Had de synode zich achter dit voorstel geplaatst, dan zou dr Wiersinga met een duidelijk ja of nee hebben moeten antwoorden.

Daarmee zou niets anders van hem zijn gevraagd dan hetgeen van alle ambtsdragers bij hun ambtsaanvaarding, mede in het ondertekenningsformulier wordt gevraagd en waartoe ook dr Wiersinga zich eens had verbonden. Maar nu heeft de synode door haar besluit dr Wier-

singa in een uitzonderingspositie geplaatst. Van hem wordt niets gevraagd alleen maar iets verwacht. Is het recht in de kerk van Christus ten opzichte van de ene ambtsdrager andere voorwaarden te stellen dan ten opzichte van de ander?

Naar het oordeel van „Confessioneel Gereformeerd Beraad” is er door het synodebesluit een situatie van grote onzekerheid in de kerken ontstaan. Het schrijft daarover het volgende:

Wanneer kandidaten bij het afleggen van kerkelijke examina er blijk van geven fundamentele bezwaren te hebben tegen de verzoeningsleer van de belijdenis, moet dan niet uit een oogpunt van eerlijkheid en billijkheid eenzelfde gedragsregel gevolgd — namelijk het voeren van een gesprek om hen te overtuigen, terwijl ze voorts toegelaten worden tot de dienst van het Woord en van de sacramenten? Het laatste zou met zich meebrengen dat in prediking en onderricht en niet te vergeten in de bediening van het Heilig Avondmaal — dat juist een belijden is van en een herinnering aan het sterven van Christus onder Gods gericht — een „essentieel bestanddeel van de verzoeningsleer” (om met de synode te spreken) wordt geloochend. De stichting CGB vindt dit een te kort doen aan het karakter van de Gereformeerde Kerken als belijdende kerken en vraagt de synode zich nader te bezinnen op het door haar genomen besluit.

Zij wekt de kerkeraden en classicale vergaderingen op te gehoorzamen aan wat haar schriftuurlijke roeping is van Godswege, namelijk te waken bij de rechte prediking van Gods Woord en te weren alles wat daarmee in tegenspraak is. Zij hebben in dit opzicht een eigen verantwoordelijkheid.

De brief eindigt met deze passage:

Wij begrijpen dat voorzichtigheid inzake de uitoefening van de tucht gewenst is, ook dat de huidige situatie van de Gereformeerde Kerken zulk een uitoefening moeilijk maakt. Wij zijn niettemin van oor-

deel dat het juist om deze situatie te veranderen o.m. nodig is te weren al wat het belijden van de kerk duidelijk weersprekt.

Ten overvloede kan nog gewezen worden op het feit dat het ook voor onze zusterkerken nadelig zou zijn als de Gereformeerde Kerken haar belijdend karakter niet langer zouden bewaren. Uit het oogpunt van oecumenische roeping is het zeer noodzakelijk dat wij onze zusterkerken herinneren aan het belijden der gemeente en dat zij ons er aan herinneren.

Het Confessioneel Gereformeerd Beraad wekt de leden van onze kerken, alsmede haar kerkeraden en classicale vergaderingen op, zich te richten tot de Generale Synode en hun instemming te betuigen met deze Open Brief.

Het scherpst liet de organisatie der „Verontrusten” „Schrift en Getuigenis” zich over de door de geïncrimineerde synodebesluiten uit. Zij publiceerde een brief van deze inhoud:

Deze verklaring is reeds eerder in „Opbouw” afgedrukt in het nummer van 30 augustus jl. op pag. 236.

We hebben dit alles laten afdrucken opdat onze lezers een beeld zullen kunnen vormen van wat er in de (synodaal) Geref. Kerken gaande is.

Wij weten dat van rancune of wrok over wat er in het verleden geschied is onder hen geen sprake meer is. En dat het voor hen een grote vreugde zou zijn als een hereniging op een voluit Schriftuurlijke, gereformeerd-confessionele basis mogelijk was.

Maar we dienen wel te bedenken dat de rechtvaardiging van de goddeloze op grond van de zelf-offerande van Christus aan het kruis — om met Calvin te spreken — „het hart der religie” is. En dat als de kennis daarvan wordt weggenomen „de heerlijkheid van Christus verduisterd, de religie vernietigd, de kerk verwoest en de hoop op de zaligheid volledig weggevaagd wordt.”

Bijbelstudie

De vakantie is weer voorbij. Het „normale” leven begint weer. Ook in en om de kerk. En dat betekent dat ook het bestuderen van de Heilige Schrift weer een aanvang dient te nemen. In de catechisaties, in jeugdverenigingen, in bijbelkringen. En vooral: thuis! Ik geloof dat er nooit genoeg op kan worden aangedrongen deze veelsoortige vormen van bijbelonderzoek ter hand te nemen. Er zijn met name onder de jeugd velen die zich met mappen informatie over ontwikkelingsamenwerking, rassendiscriminatie, Vietnam, Zuid-Afrika goed overweg kunnen. En daar hoeft geen kwaad woord over gezegd te worden — als de informatie ten minste alzijdig en objectief is! Maar ver daar boven uit gaat „de omgang met de bijbel”. Als we niet dagelijks de Heilige Schrift onderzoeken, schreef Calvin eens, brokkelt onze kennis daarvan steeds meer af. Allerlei afwijkingen en verwarving die, met name onder gestudeerden, voorkomt vindt ongetwijfeld haar voornaamste oorzaak in het zich niet inleven in wat de Schrift zegt. Nog altijd is het woord uit Hosea: „Mijn volk vergaat omdat het geen kennis heeft” ten volle aktueel. Nu meer dan ooit!

In dit verband moge ik wijzen op de bijbelstudie van ds Plooy over de brief van Jakobus. Dit boekje is een uitstekende hulp bij het bestuderen van dit oudste boek van het Nieuwe Testament. Laten de verenigingen en kringen die zich met de bestudering van de Heilige Schrift bezig houden overwegen of ze deze brief op hun program voor het komende jaar zullen plaatsen. En zo ja, laten ze dan het benodigde aantal exemplaren bestellen. Men weet het van een herdruk kan geen sprake zijn!

Over de wijze van bestellen en de prijs vindt U elders in dit blad de nodige mededelingen.

C. V.

Kerknieuws

Beroepen te Langerak (Z.-H.) bij akklamatie: ds C. Bakker te Enschede-Zuid

Ds H. Amelink — Ds H. Amelink, emeritus-perdikant van de kerk te Langerak, zal hulpdiensten gaan verrichten in de kerk te Maastricht.

Ds H. Schuurman — Ds H. Schuurman te Neede-Aalten/Winterswijk zal op zondag 27 oktober a.s. te Heemstede in een gezamenlijke dienst met de kerk te Lisse bevestigd worden door ds J. Goudzwaard, legerpredikant te Nijkerk. De intree zal plaats vinden 's middags zowel te Lisse als te Heemstede.

Ds G. v. d. Brink — Ds G. v. d. Brink te Zwolle hoopt in verband met zijn vertrek naar Rotterdam-Overschie op zondag 27 oktober a.s. afscheid te nemen van zijn gemeente te Zwolle.

Zaanstreek (Centrum) — Adres kerkeraad: N. Schenk, Kastanjelaan 10, Zaandijk.

Eindhoven — Het adres van de scriba is thans weer gelijk aan de vermelding in het Informatieboekje 1974. Willen allen daarmee rekening houden bij het verzenden van post naar Eindhoven? Het aanvangsuur van de middag-diensten is zomer en winter om 17.00 uur.

Zwolle — Na een opiniepeiling is de kerkeraad te Zwolle van oordeel, dat er in de gemeente te Dalfsen en te Zwolle voldoende werk is voor in totaal drie predikanten. Deze zaak zal met de kerk te Dalfsen besproken worden alsook met de gemeente te Zwolle. De commissie, die de oordeelsvorming heeft voorbereid, zal met de kerkeraad te Dalfsen de bespreking voeren om diens oordeel te vernemen en de wijze te bespreken waarop een dergelijke zaak ten uitvoer zal worden gelegd.

Nijverdal — **Antwoord aan Mr. L. van Heijningen.** De kerkeraad heeft zich op de brief van Mr. van Heijningen, welke we in het vorige nr. van „Nijhehorijen” plaatsten, beraden. Aan Mr. Dr. J. Meulink te Enschede is advies gevraagd. Namens de kerkeraad heeft hij als antwoord de hier volgende brief verzonden:

Geachte confrère,

Tot mij wendde zich de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk in Nijverdal, die bij schrijven van 28 juli van u het verzoek had ontvangen om te spreken over de verdeling van het kerkelijk vermogen. Namens cliënte moet ik u mededelen, dat zij tot een dergelijk gesprek niet bereid is.

Uw cliënt heeft u onjuist ingelicht over de gang van zaken.

Voor enkele jaren hebben een aantal leden de kerk individueel verlaten en daarna een nieuwe kerk gevormd. Het is duidelijk, dat deze groep thans op geen enkele wijze recht kan doen gelden op het kerkelijk vermogen.

Hoogachtend, uw dw. cfr.,
J. Meulink.

Nieuwendam-Amsterdam-Noord — In „Opbouw” van 9 september jl. heeft een stukje gestaan betreffende de opheffing van de gemeente van Amsterdam-Noord en het overgaan naar de Chr. Geref. Kerk aldaar. Naar aanleiding hiervan zou ik graag, na overleg met ds Mooiweer, de redakteur „kerknieuws”, enkele opmerkingen willen maken.

— Het nieuws is door een misverstand in zijn oorspronkelijke vorm als verslag van een gemeentevergadering in de kerkbode van Noord-Holland geplaatst.

— Persoonlijk heb ik een aantal redacteuren en/of uitgevers van kerkelijke bladen opgebeld om te voorkomen dat deze mededeling zou worden overgenomen.

— In het eerstvolgende nummer van de kerkbode van Noord-Holland heb ik laten weten dat het verslag van de gemeentevergadering voortijdig was geplaatst en niet via een officieel persorgaan had gepubliceerd mogen worden.

— Ondanks bepaalde toezeggingen zijn sommige bladen toch tot publicatie overgegaan.

— Hoewel niet ontkend zal worden dat er in Amsterdam-Noord zeer goede kontakten zijn met de Chr. Geref. Kerk aldaar, zou het toch beter zijn indien de kerkelijke en landelijke pers zich momenteel zou onthouden van het doen van mededelingen hieromtrent. Te meer daar men dan het gevaar vermijdt dingen te suggereren die absoluut onjuist zijn.

— Voor hen die graag willen meeleven zou ik het volgende willen zeggen. Als we in het gebed aan de Here hen opdragen die in bijzondere of moeilijke omstandigheden verkeren, dan vraagt Hij echt niet eerst van ons of we wel van het laatste nieuws op de hoogte zijn en alle achtergronden weten. Praat weinig over ons met elkaar, wij zijn niet zo belangrijk. Spreek veel over ons tot de Here, tot de Koning der Kerk, opdat Hij ons en u moge bewaren, want dat laatste hebben we allen hard nodig.

H. J. van der Hilst

Landelijke Vergadering op 21 september 1974 te Utrecht. Belangstellenden (niet afgevaardigden) die de Landelijke Vergadering op 21 sept. a.s. te Utrecht willen bijwonen, kunnen eveneens een lunchpakket in ontvangst nemen mits dit omgaand wordt opgegeven (lieft per briefkaart) aan br. P. H. van Kogelenberg, Loopplantsoen 49 te Utrecht, tel. 030-880606.

**PLAATS
IN DIT BLAD!
UW FAMILIEBERICHTEN**

UITGAVEN VAN KOK KAMPEN

- **DS. M. MOLENAAR**
DE DOOP MET DE HEILIGE GEEST
De auteur constateert dat op bepaalde gegevens in de Bijbel veel meer nadruk moet vallen, met name de doop met de Heilige Geest. Een zeer verrijkend boek. f 18,75.
- **DR. A. H. VAN DEN HEUVEL**
EEN NIEUW ZENDINGSTIJDPERK ?
In de gehele wereld wordt de Kerk opgeroepen en uitgedaagd tot een nieuwe pionierstaak. Hoe die taak te vervullen? f 3,10.
- **DRS. E. DE VRIES**
GENESIS 1-3. Een viertal preken.
Deze in Kampen gehouden preken trokken opmerkelijk veel belangstelling. Originele benaderingswijze en heldere uitleg. f 5,90.
- **PIET KOENES**
IN DE KRACHT VAN DE GEEST
Zeer interessante interviews (met o.a. ds Brucks, dr Kraan, Corrie ten Boom) over de bijzondere gaven van de Heilige Geest (o.a. tongentaal, gebedsgenezing). f 9,90.
- **HANS BOUMA**
HET BELOOFT EEN MOOIE DAG TE WORDEN
Bijbelse verkenningen, waarin deze bekende dominee op oorspronkelijke wijze uitzicht geeft op het komende vreedrijk van God. f 7,50.
- **DS. W. C. VAN DAM**
DEMONEN. Eruit in Jezus' Naam.
De film 'De exorcist' draait vanaf sept. 1974 in talrijke Nederlandse bioscopen. Bestaan boze geesten echt? Lees dit boek! f 12,25.
- **MICHAEL GREEN**
LEVEN IN EEN NIEUWE STIJL
Een ideaal boekje voor de jeugd van nu, die verder wil leven met Jezus Christus. f 9,90.
- **KEITH MILLER**
DE SMAAK VAN NIEUWE WIJN
Een uitermate praktisch boek, dat waardevolle wenken geeft voor een vernieuwing van het christelijk leven. f 9,90.
- **PROF. DR. J. VERKUYL**
INDONESIË. Onze meest nabije naaste in Azië.
Een pleidooi voor begrip en kritische solidariteit. f 9,50.
- **PROF. DR. G. C. BERKOUWER**
EEN HALVE EEUW THEOLOGIE
Een boeiend overzicht van de belangrijke stromingen in de theologie van 1920 tot heden. f 37,50.
- **DR. R. BOON**
ONTMOETING MET ISRAËL
Een ontmoeting met het volk van de Torah, zoals het door de eeuwen heen door de joden zelf als een werkelijkheid is ervaren. f 22,50.

BESTELBON

OPB

Hierbij bestel ik via boekhandel

rechtstreeks bij Uitgeverij Kok

..... ex.

..... ex.

..... ex.

Naam:

Adres:

Plaats:

U kunt deze bestelbon in open envelop zonder postzegel opzenden naar **UITGEVERSMATTSCHAPPIJ J. H. KOK**; Antwoordnummer 18, Kampen.

Redactieleden

Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Ds H. Smit
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 22,50 per jaar
f 11,75 per halfjaar
f 6,15 per kwartaal
Buitenland: Europa,
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie

Pasteursingel 29b,
Rotterdam-7
Tel. 010-153703
Giro 40 49 45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.